

Maksātspējas
kontroles dienests

Pārrobežu maksātspējas process

Publicēts: 22.11.2022.

Maksātnespējas process noris atbilstoši attiecīgās valsts nacionālajiem tiesību aktiem, un Regula aizsargā to kreditoru tiesības, kas atrodas citās dalībvalstīs. Līdz ar to, tiklīdz kādā dalībvalstī ir sākts maksātnespējas process, šis valsts tiesai, kurai ir piekritība, vai tās ieceltajam maksātnespējas procesa administratoram ir pienākums nekavējoties informēt zināmos ārvalstu kreditorus ar individuālu paziņojumu.

Iesniegumā norādīts, ka tika uzsākts fiziskās personas maksātnespējas process Skotijā par kuru tika paziņots kreditoram, kā arī nosūtīti dokumenti (angļu valodā), kas to apliecina. Neskatoties uz to, kreditors turpina pieprasīt segt parādsaistības, uzskatot, ka viņam par maksātnespējas procesu nav paziņots savlaicīgi. Lūgts sniegt viedokli, vai kreditors ir tiesīgs turpināt pieprasīt saistību izpildi, ja ir veikts maksātnespējas process Skotijā.

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Regulu par maksātnespējas procedūrām ES nolēmumam, ar ko sāk galveno maksātnespējas procedūru vienā ES dalībvalstī, bez turpmākām formalitātēm ir tādas pašas sekas visās citās ES dalībvalstīs. Šāda nolēmuma atzīšana ir obligāta un tūlītēja, bez jebkādas vajadzības pārskatīt no jauna vai pārbaudīt procedūras sākšanas valsts nolēmumu. Tas nozīmē, ka Latvijas institūcijām nav jāpieņem lēmums par ES dalībvalsts kompetentās institūcijas lēmuma atzīšanu, jo šis lēmums ir spēkā Latvijā kopš tā pasludināšanas brīža.

Tāpat kompetentās institūcijas nolēmuma spēkā esamībai citā ES dalībvalstī nav nepieciešamas nekādas turpmākas formalitātes, tajā skaitā ziņu publicēšana publiskajos reģistros.

Apvienotā Karaliste 2020. gada 31. janvārī izstājās no ES, nosakot pārejas periodu no 2020. gada 31. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim, kas paredz, ka Regulu piemēro maksātnespējas procedūrām un Regulas 6. panta 1. punktā minētajām prasībām ar nosacījumu, ka tiesvedība pamatlietā sāka līdz pārejas perioda beigām.[\[1\]](#)

Līdz ar to persona, kurai Skotijā pasludināts maksātnespējas process līdz 2020. gada 31. decembrim, var īstenot savas tiesības, iesniedzot Skotijas kompetentās institūcijas nolēmumu (par maksātnespējas pasludināšanu vai izbeigšanu) un tā apliecinātu tulkojumu valsts valodā zvērinātam tiesu izpildītājam, kreditoram vai jebkurai citai fiziskajai un juridiskajai personai, un tas šīm personām ir tikpat saistošs kā tad, ja šo nolēmumu būtu pasludinājusī Latvijas tiesa.

Vienlaikus norādāms, ka maksātnespējas process noris atbilstoši attiecīgās valsts nacionālajiem tiesību aktiem, un Regula aizsargā to kreditoru tiesības, kas atrodas citās dalībvalstīs. Līdz ar to, tiklīdz kādā dalībvalstī ir sākts maksātnespējas process, šis valsts tiesai, kurai ir piekritība, vai tās ieceltajam maksātnespējas procesa administratoram ir pienākums nekavējoties informēt zināmos ārvalstu kreditorus ar individuālu paziņojumu. [\[2\]](#)

Ņemot vērā minēto, aicinām vēlreiz iesniegt kreditoram kompetentās iestādes nolēmumu (ar tulkojumu valsts valodā), kas apliecina, ka maksātnespējas process ir pabeigts un tā norisē ir ievērotas Regulas prasības.

[\[1\]](#) Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas 67. panta trešās daļas c) apakšpunkts.

[\[2\]](#) Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Regulas (ES) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām 54. panta 1. punkts

Persona, kurai Lielbritānijā pasludināts maksātnespējas process līdz 2020. gada 31. decembrim, var īstenot savas tiesības, iesniedzot Lielbritānijas kompetentās institūcijas nolēmumu (par maksātnespējas pasludināšanu/izbeigšanu) un tā apliecinātu tulkojumu valsts valodā zvērinātam tiesu izpildītājam, kreditoram vai jebkurai citai fiziskajai un juridiskajai personai, un tas šīm personām ir tikpat saistošs kā tad, ja šo nolēmumu būtu pasludinājusi Latvijas tiesa.

No iesnieguma izriet, ka 2017. gadā Lielbritānijā pabeigts fiziskās personas maksātnespējas process. Šobrīd persona dzīvo Latvijā un no kreditoriem periodiski saņem informāciju, ka Latvijā nav oficiālas informācijas par fiziskās personas maksātnespējas procesu. Līdz ar to persona vēlas noskaidrot kā rīkoties, lai Lielbritānijā pabeigts maksātnespējas process tiktu atzīts Latvijā.

ES nolējumam, ar ko sāk galveno maksātnespējas procedūru vienā ES dalībvalstī, bez turpmākām formalitātēm ir tādas pašas sekas visās citās ES dalībvalstīs.^[1] Šāda nolēmuma atzīšana ir obligāta un tūlītēja, bez jebkādas vajadzības pārskatīt no jauna vai pārbaudīt procedūras sākšanas valsts nolēmumu. Tas nozīmē, ka Latvijas institūcijām nav jāpieņem lēmums par ES dalībvalsts kompetentās institūcijas lēmuma atzīšanu, jo šis lēmums ir spēkā Latvijā kopš tā pasludināšanas brīža.

Tāpat minētā tiesas nolēmuma spēkā esamībai citā ES dalībvalstī nav nepieciešamas nekādas turpmākas formalitātes, tajā skaitā ziņu publicēšana publiskajos reģistros.

2020. gada 31. janvārī notika Lielbritānijas izstāšanās no ES un no 2020. gada 31. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim tika noteikts pārejas periods.

Līdz ar to persona, kurai Lielbritānijā pasludināts maksātnespējas process līdz 2020. gada 31. decembrim, var īstenot savas tiesības, iesniedzot Lielbritānijas kompetentās institūcijas nolēmumu (par maksātnespējas pasludināšanu/izbeigšanu) un tā apliecinātu tulkojumu valsts valodā zvērinātam tiesu izpildītājam, kreditoram vai jebkurai citai fiziskajai un juridiskajai personai, un tas šīm personām ir tikpat saistošs kā tad, ja šo nolēmumu būtu pasludinājusi Latvijas tiesa.^[2]

^[1] Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Regulas (ES) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām 19. un 20. pants.

^[2] Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas 67. panta trešās daļas c) apakšpunkts noteic, ka Regulu piemēro maksātnespējas procedūrām un Regulas 6. panta 1. punktā minētajām prasībām ar nosacījumu, ka tiesvedība pamatlietā sāka līdz pārejas perioda beigām.

Ja maksātnespējas process Apvienotajā Karalistē ir uzsākts pēc pārejas perioda beigām, ārvalsts tiesas nolēmumu atzīšana Latvijā noris saskaņā ar Civilprocesa likumu, un ir tiesas ekskluzīvā kompetencē. Attiecīgi, lai Apvienotās Karalistes tiesas nolēmumi, kas saistīti ar maksātnespējas procesu, tiktu atzīti Latvijā, personai atbilstoši Civilprocesa likuma 638. pantam jāiesniedz pieteikums tiesā par ārvalsts tiesas nolēmuma atzīšanu vai atzīšanu un izpildīšanu.

Lūgts sniegt atbildi uz jautājumu, kā rīkoties, lai Lielbritānijas lēmums par maksātnespēju un visu parādu dzēšanu tiktu atzīts arī Latvijā?

ES pārrobežu maksātnespējas procedūras regulē Regula par maksātnespējas procedūrām. Viens no Regulas pamatprincipiem ir universāluma princips, kas paredz obligātu, automātisku un tūlītēju galvenās procedūras un tās seku atzīšanu citās dalībvalstīs. Savukārt Apvienotā Karaliste 2020. gada 31. janvārī izstājās no ES, nosakot pārejas periodu no 2020. gada 31. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim, kas paredz, ka Regulu piemēro maksātnespējas procedūrām un Regulas 6. panta 1. punktā minētajām prasībām ar nosacījumu, ka tiesvedība pamatlietā sāka līdz pārejas perioda beigām.[\[1\]](#)

No jautājuma secinām, ka maksātnespējas process Apvienotajā Karalistē ir uzsākts pēc pārejas perioda beigām, līdz ar to konkrētajā gadījumā uzsāktās maksātnespējas procedūras un tās seku atzīšanai ES dalībvalstīs, tai skaitā Latvijā, Regulu nepiemēro.

Līdz ar to norādāms, ka saskaņā ar vispārēju principu, vienas valsts teritorijā pieņemts nolēmums ir saistošs un izpildāms tikai šīs konkrētās valsts teritorijā.[\[2\]](#) Juridisku spēku ārvalsts nolēmums iegūst tikai ar brīdi, kad tas ir noteiktā procesuālā kārtībā atzīts. Tādējādi ārvalsts (kas nav ES dalībvalsts) sprieduma izpildes priekšnosacījums ir tā atzīšana, un kamēr konkrētais Apvienotajā Karalistē pasludinātais nolēmums nav atzīts Latvijā, tam nav juridiska spēka Latvijas teritorijā un to nav iespējams izpildīt.

Ārvalsts tiesas nolēmumu atzīšana Latvijā noris saskaņā ar Civilprocesa likumu, un ir tiesas ekskluzīvā kompetencē. Attiecīgi, lai Apvienotās Karalistes tiesas nolēmumi, kas saistīti ar maksātnespējas procesu, tiktu atzīti Latvijā, personai atbilstoši Civilprocesa likuma 638. pantam jāiesniedz pieteikums tiesā par ārvalsts tiesas nolēmuma atzīšanu vai atzīšanu un izpildīšanu.

[\[1\]](#) Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas 67. panta trešās daļas c) apakšpunkts.

[\[2\]](#) Autoru kolektīvs Torgāna, K. zinātniskajā redakcijā (2014). Civilprocesa likuma komentāri. III daļa.

1) vai parādnieks fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā drīkst pārcelties uz ārzemēm ar nodomu tur uzsākt darba tiesiskās attiecības?

2) vai apstākļi, ka parādniekam nepieciešams deklarēties ārvalstīs, var būt pamats izbeigt fiziskās personas maksātnespējas procesu, jo parādnieks vairs nebūs deklarēts Latvijā?

3) vai palielinoties parādnieka ienākumiem, parādnieks varēs izmaksāt kreditoriem divreiz lielākus ikmēneša maksājumus?

4) kad parādniekam 3. jautājumā aprakstītajā situācijā jāiesniedz jauns saistību dzēšanas plāns?

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 158. panta otrajai daļai līdz ar saistību dzēšanas procedūras pasludināšanu tiek ierobežotas parādnieka tiesības bez administratora piekrišanas slēgt tādus darījumus attiecībā uz savu mantu, kuru summa pārsniedz divas minimālās mēnešalgas (t.i., 1000 *euro*^[1]). Savukārt parādnieka pārvietošanās brīvība netiek ierobežota, līdz ar to secināms, ka parādnieks drīkst maksātnespējas procesa laikā mainīt dzīvesvietu, tostarp pārcelties uz ārzemēm.

Vienlaikus atbilstoši Maksātnespējas likuma 6. pantā nostiprinātajam atklātības un labticības principam aicinām parādnieku informēt administratoru, kreditorus un tiesu par savu nodomu pārcelties uz ārzemēm, izklāstot visus faktiskos apstākļus, lai varētu gūt pārliecību, ka parādnieka nodoms ir turpināt godprātīgi pildīt saistību dzēšanas plānu un pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus. Jāsaprot, ka parādnieka atrašanās ārvalstīs nekādā veidā nevar kavēt parādnieku pildīt viņa pienākumus saistību dzēšanas procedūras laikā: pildīt fiziskās personas saistību dzēšanas plānu; gūt ienākumus atbilstoši savām iespējām, lai pilnīgāk apmierinātu kreditoru prasījumus; pēc administratora pieprasījuma sniegt informāciju par fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildi un segt fiziskās personas maksātnespējas procesa izmaksas. Papildus parādniekam jāizvērtē, vai Maksātnespējas likuma 158. panta otrajā daļā minētais darījumu slēgšanas ierobežojums ievērojami neapgrūtinās pārceļšanos, jo visticamāk gaidāmi izdevumi, kas saistīti, piemēram, ar jaunas dzīvesvietas atrašanu un iekārtošanu. Noteikti nepieciešams savlaicīgi pārrunāt ar administratoru, ka, iespējams, nāksies lūgt viņam atļauju tādu darījumu slēgšanai, kas pārsniegs divas minimālās mēnešalgas, un jau laicīgi saņemt administratora vērtējumu par šādu darījumu slēgšanu.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 127. panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas procesa subjekts var būt jebkura fiziskā persona, kura pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs un kurai ir finansiālas grūtības. Termins "nodokļu maksātājs" tiek skaidrots likuma "Par nodokļiem un nodevām" 14. pantā.^[2] Var konstatēt nodokļu maksātāja piesaisti pie Latvijas Republikas, ja uz personu ir attiecināms likuma "Par nodokļiem un nodevām" 14. panta otrās daļas 1., 2. vai 3. punkts. Piemēram, ja parādnieka deklarētā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā, tad parādnieks ir atzīstams par Latvijas Republikas nodokļu maksātāju saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 14. panta otrās daļas 1. punktu.

Nemot vērā minēto, fiziskās personas maksātnespējas procesa subjekts var būt fiziskā persona, kura pēdējo sešu mēnešu laikā pirms maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanas ir deklarēta Latvijas Republikā un kurai ir finansiālas grūtības. Tā kā no Maksātnespējas likuma 127. panta pirmās daļas formulējuma izriet, ka nodokļu maksātāja statuss tiek vērtēts, ierosinot fiziskās personas maksātnespējas procesu, tad Latvijas Republikas nodokļu maksātāja statusa zaudēšana nevar būt patstāvīgs pamats, lai parādniekam izbeigtu fiziskās personas maksātnespējas procesu. Minēto apstiprina arī Maksātnespējas likuma 130. pants, kurā ir nostiprināti fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumi, un starp tiem nav minēts apstākļi, ka parādnieks maksātnespējas procesa laikā zaudē Latvijas Republikas nodokļa maksātāja statusu. Tāpat Maksātnespējas likuma 153. pantā uzskaitīti gadījumi, kad var pārtraukt saistību dzēšanas procedūru, un arī starp tiem nav minēts apstākļi, ka parādnieks maksātnespējas procesa laikā zaudē Latvijas Republikas nodokļa maksātāja statusu.

Maksātnespējas likuma 5. panta pirmajā daļā noteikts, ka fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātpēju. Savukārt Maksātnespējas likuma 6. panta 4. punktā ir definēts saistību izpildes princips, kurš noteic, ka maksātnespējas procesa ietvaros piemērojami tādi pasākumi, kas ļauj saistības, kuras uzņēmies

parādnieks, izpildīt lielākā apmērā. Tas nozīmē, ka maksātnespējas procesā būtu īstenojamas tikai tādas darbības, kuru mērķis ir pēc iespējas lielākā apmērā apmierināt kreditoru prasījumus, kas izriet no parādnieka uzņemtajām saistībām.^[3] Saistību dzēšanas procedūras ietvaros parādnieka ienākumi tiek novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai, atskaitot to ienākumu daļu, kuru parādniekam ir tiesības paturēt, lai segtu savas uzturēšanas izmaksas. Līdz ar to, ja saistību dzēšanas plānā atbilstoši Maksātnespējas likuma 155. panta ceturtajai daļai paredzēts, ka kreditoriem maksājama viena trešdaļa no parādnieka ienākumiem, parādniekam jānodrošina, lai kreditori savu prasījumu apmierinājumu saņemtu no parādnieka faktiskajiem ienākumiem. Tātad, palielinoties parādnieka ienākumiem, parādniekam ir pienākums veikt proporcionāli lielākus ikmēneša maksājumus kreditoriem.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 162. panta pirmo daļu, ja fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildes laikā mainās parādnieka ienākumi, viņam ir pienākums sagatavot fiziskās personas saistību dzēšanas plāna grozījumus, mainot šā plāna termiņu un tā ietvaros sedzamo saistību apmēru šā likuma 155. pantā paredzētajā veidā. Šā panta trešā daļa paskaidro pirmajā daļā noteikto, proti, ja parādnieka ienākumi palielinās tādā apmērā, ka viņš varēs segt lielāku saistību apmēru, kā plānā norādīts, parādniekam jāveic grozījumi saistību dzēšanas plānā, grozot attiecīgi plāna izpildes termiņu un sedzamo saistību apmēru. Iztulkojot minētās normas kopsakarā secināms, ka fiziskajai personai saistību dzēšanas plāns jāgroza tikai tajos gadījumos, kad fiziskās personas ienākumi palielinās vai samazinās tādā apmērā, ka tas ietekmē saistību dzēšanas plāna īstenošanas termiņu, kas noteikts saskaņā ar Maksātnespējas likuma 155. pantu.^[4] Iesniegumā norādīts, ka parādnieks plāno, ka varēs kreditoriem izmaksāt divreiz lielākus ikmēneša maksājumus kā norādīts saistību dzēšanas plānā, līdz ar to šajā gadījumā visticamāk parādniekam būs jāsaģatavo un jāiesniedz saistību dzēšanas plāna grozījumi.

Parādnieks sagatavo saistību dzēšanas plāna grozījumus, tiklīdz ir mainījušies faktiskie vai tiesiskie apstākļi, uz kā pamata būtiski mainās parādnieka ienākumi (piemēram, noslēgts darba līgums). Parādnieks ar fiziskās personas saistību dzēšanas plāna grozījumiem kreditorus iepazīstina Maksātnespējas likuma 149. pantā minētajā kārtībā, un tos apstiprina tiesa Maksātnespējas likuma 157. pantā minētajā kārtībā (tāpat kā izstrādājot un iesniedzot tiesā saistību dzēšanas plānu). Vienlaikus parādniekam ir pienākums kreditoriem novirzīt vienu trešdaļu no saviem faktiskajiem ienākumiem. Nav pieļaujams gadījums, ka parādnieks jau saņem ievērojami lielākus ienākumus, bet, tā kā vēl nav apstiprināti saistību dzēšanas plāna grozījumi, nenovirza kreditoriem vienu trešdaļu no saviem faktiskajiem ienākumiem. Šāda rīcība būtu pretrunā vienam no fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķiem - pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 363.³⁰ panta trešajai daļai, ja parādniekam ir paredzēts piemērot saistību dzēšanas procedūru, parādnieks iesniedz apstiprināšanai tiesā saistību dzēšanas plānu un attiecībā uz šo plānu saņemtos un vērā neņemtos kreditoru iebildumus un priekšlikumus. Maksātnespējas likuma 139. panta 4. punktā noteikts, ka viens no parādnieka pienākumiem bankrota procedūras laikā ir sagatavot saistību dzēšanas plānu. Saistību dzēšanas plāns ir viens no būtiskākajiem fiziskās personas maksātnespējas procesa dokumentiem, jo saskaņā ar šo plānu noris viena no divām fiziskās personas maksātnespējas procesa procedūrām – saistību dzēšanas procedūra. Parakstot saistību dzēšanas plānu, parādnieks ne tikai piešķir šim dokumentam juridisku spēku, bet pēc būtības apliecina, ka pats šo plānu ir sastādījis un apņemas pildīt saistību dzēšanas plānā noteikto. Līdz ar to, ņemot vērā fiziskās personas maksātnespējas procesa nozīmi personas dzīvē un šī procesa personisko raksturu, kā arī to, ka saistību dzēšanas plānā ietvertās saistības parādnieks ir tiesīgs pildīt tikai personīgi, Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā nebūtu pieļaujams, ka saistību dzēšanas plānu paraksta parādnieka pilnvarotais pārstāvis. Minētais attiecināms arī uz saistību dzēšanas plāna grozījumu iesniegšanu. Vienlaikus parādnieks var iesniegt tiesā saistību dzēšanas plāna grozījumus arī elektroniski^[5] - šādā veidā iesniegtus saistību dzēšanas plāna grozījumus parādniekam jāparaksta atbilstoši Elektronisko dokumentu likuma 3. pantam ar drošu elektronisko parakstu.^[6]

[1] Ministru kabineta 2015. gada 24. novembra noteikumi Nr. 656 "Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu". Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/278067-noteikumi-par-minimalas-menesa-darba-algas-apmeru-normala-darba-laika-ietvaros-un-minimalas-stundas-tarifa-likmes-aprekinasanu> [aplūkots 03.03.2021.]

[2] Latvijas Republikas likumos noteiktos nodokļus (nodevas) maksā iekšzemes nodokļu maksātāji (rezidenti) un ārvalstu nodokļu maksātāji (nerezidenti). Fiziskā persona tiks uzskatīta par rezidentu, ja:

- 1) šīs personas deklarētā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā vai
- 2) šī persona uzturas Latvijas Republikā 183 dienas vai ilgāk jebkurā 12 mēnešu periodā, kas sākas vai beidzas taksācijas gadā, vai
- 3) šī persona ir Latvijas pilsonis, ko ārzemēs nodarbina Latvijas Republikas valdība.

[3] Bērziņš G. Fiziskās personas maksātnespējas process. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018, 32. lpp.

[4] Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2017. gada 3. februāra lēmums lietā Nr. C16082214 SPC-10/2017. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/719> [aplūkots 10.03. 2021.]

[5] Informācija par elektroniski nosūtāmiem dokumentiem. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesas/aktualitates/informacija-par-elektroniski-nosutamiem-dokumentiem> [aplūkots 10.03.2021.]

[6] eParaksts mobile. https://www.eparaksts.lv/lv/Produkti/Privatpersonam/eParakstsLV/eParakstsLV_apraksts [aplūkots 10.03.2021.]

Par pārrobežu maksātnespējas procesa atzišanu (Maksātnespējas kontroles dienesta 2021. gada 29. janvāra vēstule Nr. 1-49n/2021/10.)

Lai dalībvalsts (Vācijas) kompetentās institūcijas (tiesas) nolēmums un tā sekas būtu spēkā Latvijā, Latvijas institūcijām nav jāpieņem lēmums par dalībvalsts kompetentās institūcijas lēmuma atzišanu, jo šis lēmums ir spēkā Latvijā kopš tā pasludināšanas brīža.

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli par to, pie kādām Latvijas institūcijām ir jāvēršas, lai Latvijā apliecinātu Vācijā izbeigto fiziskās personas maksātnespējas procesu.

Attiecībā uz pārrobežu maksātnespējas procesu Latvijā kopš 2004. gada 1. maija ir saistošs Eiropas Savienības regulējums (regulas, direktīvas, lēmumi u.c.), kas attiecas uz jautājumiem par pārrobežu maksātnespējas procesu, tajā skaitā [Padomes Regula Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām](#) (piemērojama maksātnespējas procedūrām, kas uzsāktas pirms 2017. gada 26. jūnija) un Parlamenta un Padomes Regula Nr. 2015/848 par maksātnespējas procedūrām (piemērojama maksātnespējas procedūrām, kas uzsāktas ar 2017. gada 26. jūniju)^[1]

Maksātnespējas kontroles dienests sniedzot viedokli pieņem, ka minētais maksātnespējas process pasludināts pēc 2017. gada 26. jūnija, līdz ar to ir piemērojama Parlamenta un Padomes Regula Nr. 2015/848.

Parlamenta un Padomes Regulas Nr. 2015/848 19. panta 1. punkts nosaka principu, ka visus nolēmumus, ar ko sāk galveno maksātnespējas procedūru (konkrētajā gadījumā – Vācijas kompetentās institūcijas spriedumu), atzīst visās citās dalībvalstīs no brīža, kad tie stājas spēkā procedūras sākšanas valstī.

Parlamenta un Padomes Regulas Nr. 2015/848 19. pants tāpat nodibina universāluma principu, kas sevī iekļauj visu parādnieka mantu, kā arī ietekmē visus parādnieka kreditorus. Minētais princips paredz galvenās procedūras un tās seku atzīšanu citās dalībvalstīs, kurās atrodas parādnieka manta un kreditori. Parlamenta un Padomes Regula Nr. 2015/848 garantē šā principa iedarbību, nosakot obligātu un automātisku atzīšanu visās dalībvalstīs. Atzīšana ir tūlītēja, t.i., atzīšana notiek, pamatojoties uz Parlamenta un Padomes Regulu Nr. 2015/848, bez jebkādas vajadzības pārskatīt no jauna vai pārbaudīt procedūras sākšanas valsts nolēmumu, kā arī minētā tiesas nolēmuma spēkā esamībai citā dalībvalstī nav nepieciešamas nekādas turpmākas formalitātes.

No minētā izriet, ka citās dalībvalstīs nevar apstrīdēt maksātnespējas faktu, nedz arī maksātnespējas procesa norises un izbeigšanas sekas. Arī Parlamenta un Padomes Regulas Nr. 2015/848 Preambulas 65. punkts noteic, ka automātiska atzīšana nozīmē, ka procedūras sekas, kas paredzētas procedūras sākšanas valsts tiesību aktos, attiecas arī uz visām citām dalībvalstīm.

Tādējādi, lai dalībvalsts (Vācijas) kompetentās institūcijas (tiesas) nolēmums un tā sekas būtu spēkā Latvijā, Latvijas institūcijām nav jāpieņem lēmums par dalībvalsts kompetentās institūcijas lēmuma atzīšanu, jo šis lēmums ir spēkā Latvijā kopš tā pasludināšanas brīža.

Vācijas kompetentās institūcijas (tiesas) spriedumam par fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu piemīt juridisks spēks, kas nodrošina iespēju šo dokumentu izmantot tiesību īstenošanai vai likumisko interešu aizstāvībai visās Eiropas Savienības dalībvalstīs attiecībā uz valsts iestādēm un citām juridiskām un fiziskām personām.

Vēršama uzmanība, ka minētās sekas ir attiecināmas arī uz fiziskās personas maksātnespējas procesiem, kas uzsākti pirms 2017. gada 26. jūnija, pamatojoties uz [Padomes Regulu Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām](#).

Gadījumā, ja Vācijas kompetentās institūcijas (tiesas) spriedums par fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu netika nosūtīts kreditoriem un kreditori vēlas iepazīties ar minēto spriedumu, aicinām iesniegt spriedumu un tā apliecinātu tulkojumu valsts valodā kreditoriem, kuriem šis dokuments ir tikpat saistošs kā tad, ja šo nolēmumu būtu pasludinājis Latvijas tiesa.

[1] Latvijas Republikas Tieslietu ministrija. Pārrobežu maksātnespēja. Pieejams:<https://www.tm.gov.lv/lv/cits/parrobezu-maksatnespeja-1> [aplūkots 29.01.2021.]

Par pārrobežu maksātnespējas procesa atzīšanu (Maksātnespējas kontroles dienesta 2020. gada 15. oktobra vēstule Nr. 1-55n/2020/401)

Maksātnespējas procedūras uzsākšana un izbeigšanas sekas nevar ietekmēt kreditoru, kurš nav ticis informēts par maksātnespējas procedūru un kreditora prasījuma pieteikšanu.

Iesniegumā norādīts, ka Vācijā tika pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process. Papildus iesniegumā norādīts, ka parādniekam bija divi Latvijas kreditori, kuriem pirms diviem gadiem tika nosūtīts paziņojums par maksātnespējas procesa pasludināšanu. Tajā pašā laikā Latvijas kreditori pārrobežu maksātnespējas procesu neatzīst un informē par esošajiem parādiem Latvijā. Lūgts sniegt viedokli, kā rīkoties, lai Latvijas kreditori atzītu pārrobežu maksātnespējas procesu.

Latvijā kopš 2004. gada 1. maija ir saistošs Eiropas Savienības regulējums (regulas, direktīvas, lēmumi u.c.), kas attiecas uz jautājumiem par pārrobežu maksātnespējas procesu, tajā skaitā Padomes regula Nr. 1346/2000 (piemērojama maksātnespējas procedūrām, kas uzsāktas pirms 2017. gada 26. jūnija) un Parlamenta un Padomes regula Nr. 2015/848 (piemērojama maksātnespējas procedūrām, kas uzsāktas ar 2017. gada 26. jūniju)[1].

Maksātnespējas kontroles dienests sniedzot viedokli pieņem, ka minētais maksātnespējas process pasludināts pēc 2017. gada 26. jūnija, līdz ar to piemērojama Parlamenta un Padomes regula Nr. 2015/848.

Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 19. panta 1. punkts nosaka principu, ka visus nolēmumus, ar ko sāk galveno maksātnespējas procedūru (konkrētajā gadījumā – Vācijas kompetentās institūcijas spriedumu), atzīst visās citās

dalībvalstīs no brīža, kad tie stājas spēkā procedūras sākšanas valstī.

Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 19. pants tātad nodibina universāluma principu, kas sevī iekļauj visu parādnieka mantu, kā arī ietekmē visus parādnieka kreditorus. Minētais princips paredz galvenās procedūras un tās seku atzīšanu citās dalībvalstīs, kurās atrodas parādnieka manta un kreditori. Parlamenta un Padomes regula Nr. 2015/848 garantē šā principa iedarbību, nosakot obligātu un automātisku atzīšanu visās dalībvalstīs. Atzīšana ir tūlītēja, t.i., atzīšana notiek, pamatojoties uz Parlamenta un Padomes regulu Nr. 2015/848, bez jebkādas vajadzības pārskatīt no jauna vai pārbaudīt procedūras sākšanas valsts nolēmumu, kā arī minētā tiesas nolēmuma spēkā esamībai citā dalībvalstī nav nepieciešamas nekādas turpmākas formalitātes.

No minētā izriet, ka citās dalībvalstīs nevar apstrīdēt maksātnespējas faktu, nedz arī maksātnespējas procesa norises un izbeigšanas sekas. Arī Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 Preambulas 65. punkts noteic, ka automātiska atzīšana nozīmē, ka procedūras sekas, kas paredzētas procedūras sākšanas valsts tiesību aktos, attiecas arī uz visām citām dalībvalstīm.

Tādējādi, lai dalībvalsts (Vācijas) kompetentās institūcijas (tiesas) nolēmums un tā sekas būtu spēkā Latvijā, Latvijas institūcijām nav jāpieņem lēmums par dalībvalsts kompetentās institūcijas lēmuma atzīšanu, jo šis lēmums ir spēkā Latvijā kopš tā pasludināšanas brīža.

Vācijas kompetentās institūcijas (tiesas) spriedumam par fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu un izbeigšanu piemīt juridisks spēks, kas nodrošina iespēju šo dokumentu izmantot tiesību īstenošanai vai likumisko interešu aizstāvībai visās Eiropas Savienības dalībvalstīs attiecībā uz valsts iestādēm un citām juridiskām un fiziskām personām.

Vēršam uzmanību, ka minētās sekas ir attiecināmas arī uz fiziskās personas maksātnespējas procesiem, kas uzsākti pirms 2017. gada 26. jūnija, pamatojoties uz Padomes regulu Nr. 1346/2000.

Gadījumā, ja Vācijas kompetentās institūcijas (tiesas) spriedums par fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu netika nosūtīts kreditoriem un kreditori vēlas iepazīties ar minēto spriedumu, aicinām fizisko personu nosūtīt spriedumu un tā apliecinātu tulkojumu valsts valodā kreditoriem, kuriem šis dokuments ir tikpat saistošs kā tad, ja šo nolēmumu būtu pasludinājusi Latvijas tiesa.

Attiecībā uz ārvalsts kreditoru informēšanas pienākumu norādām, ka Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 53. pants noteic, ka visi ārvalstu kreditori var iesniegt prasījumus maksātnespējas procedūrā jebkādā saziņas veidā, kas ir pieļaujams saskaņā ar procedūras sākšanas valsts tiesībām.

Jāņem vērā, ka viens no Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 mērķiem ir tiesiskās paļāvības un darījumu drošības aizsargāšana pārrobežu maksātnespējas gadījumā. Parlamenta un Padomes regula Nr. 2015/848 respektē un aizsargā to kreditoru tiesības, kas atrodas citās dalībvalstīs. Atbilstoši Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 54. panta 1. punktam, tiklīdz kādā dalībvalstī ir sāta maksātnespējas procedūra, šis valsts tiesa, kurai ir piekritība, vai tās ieceltais administrators nekavējoties informē zināmos ārvalstu kreditorus. Šā panta 2. punkts noteic, ka minētā informācija, ko sniedz ar individuālu paziņojumu, cita starpā ietver termiņus, līgumsodus, kas noteikti attiecībā uz šiem termiņiem, struktūru vai iestādi, kas ir pilnvarota pieņemt prasījumu un citus noteiktos pasākumus. Šādā paziņojumā arī jānorāda, vai kreditoriem, kuru prasījumi ir prioritāri vai nodrošināti ar lietu tiesībām, ir jāiesniedz prasījumi.

Latvijas Republikas Augstākā tiesa savulaik ir norādījusi, ka maksātnespējas procedūras uzsākšana un izbeigšanas sekas nevar ietekmēt kreditoru, kurš nav ticis informēts par maksātnespējas procedūru un kreditora prasījuma pieteikšanu.^[2]

[1] Latvijas Republikas Tieslietu ministrija. Pārrobežu maksātnespēja. Pieejams: <https://www.tm.gov.lv/lv/cits/parrobezu->

[maksatnespeja-1](#) [aplūkots 15.10.2020]

[2] Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016. gada 26. februāra spriedums lietā Nr. C19056212, SKC-77/2016.

Par pārrobežu tiesas lēmumu atzīšanu Latvijā (Maksātnespējas kontroles dienesta 2020. gada 28. augusta vēstule Nr. 1-49n/2020/61)

Personai, kurai pasludināts maksātnespējas process Lielbritānijā līdz 2020. gada 31. decembrim, nav jāvēršas Latvijas Republikas iestādēs ar lūgumu publicēt ziņas attiecībā uz pārrobežu maksātnespējas procesu maksātnespējas reģistrā.

Personai pabeigts fiziskās personas maksātnespējas process Lielbritānijā un ir notāra apstiprināts tulkojums maksātnespējas sertifikātam, jautāts, kur vērsties, lai to pierēģistrētu Latvijā?"

Saskaņā ar Padomes regulas Nr. 1346/2000 16. pantu un Eiropas Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 19. pantu visus nolēmumus, kas sāk maksātnespējas procedūru, ko izdara dalībvalsts tiesa, kurai ir piekritība saskaņā ar 3. pantu, atzīst visās citās dalībvalstīs no brīža, kad tie stājas spēkā procedūras sākšanas valstī. Savukārt saskaņā ar Padomes regulas Nr. 1346/2000 17. panta pirmo daļu un Eiropas Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 20. panta pirmo daļu nolēmumam, ar ko sāk galveno maksātnespējas procedūru, bez turpmākām formalitātēm ir tādas pašas sekas visās citās dalībvalstīs kā procedūras sākšanas valstī.

Padomes regulas Nr. 1346/2000 16. un 17. pants un Eiropas Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 19. un 20. pants nodibina universālu principu, kas iekļauj visu parādnieka mantu, kā arī ietekmē visus parādnieka kreditorus. Minētais princips paredz galvenās procedūras un tās seku atzīšanu citās ES dalībvalstīs, kurās atrodas parādnieka manta un kreditori. Regulas garantē šā principa iedarbību, nosakot obligātu un automātisku (ex lege) atzīšanu visās ES dalībvalstīs. Turklāt atzīšana ir tūlītēja, t.i., atzīšana notiek, pamatojoties uz Regulu, bez jebkādas vajadzības pārskatīt no jauna vai pārbaudīt procedūras sākšanas valsts nolēmumu, kā arī minētā tiesas nolēmuma spēkā esamībai citā dalībvalstī nav nepieciešamas nekādas turpmākas formalitātes, tajā skaitā publicēšana.

Papildus norādām, ka 2020. gada 31. janvāra pusnaktī pēc Centrāleiropas laika (attiecīgi 1. februārī plkst. 01:00 pēc Latvijas laika) notika Lielbritānijas izstāšanās no ES. Norādām, ka no 2020. gada 31. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim notiek pārejas periods. Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas 67. panta trešās daļas c) apakšpunkts noteic, ka Padomes regulu Nr. 2015/848 piemēro maksātnespējas procedūrām un minētās regulas 6. panta 1. punktā minētajām prasībām ar nosacījumu, ka tiesvedība pamatlietā sāka līdz pārejas perioda beigām.

Maksātnespējas kontroles dienests vērs uzmanību, ka maksātnespējas reģistrs apkopo nozīmīgu informāciju par visiem Latvijā uzsāktiem maksātnespējas procesiem. Attiecīgi personai, kurai pasludināts maksātnespējas process Lielbritānijā, līdz 2020. gada 31. decembrim, nav jāvēršas Latvijas Republikas iestādēs ar lūgumu publicēt ziņas attiecībā uz pārrobežu maksātnespējas procesu maksātnespējas reģistrā. Persona var īstenot savas tiesības, iesniedzot kompetentās institūcijas nolēmumu (par maksātnespējas pasludināšanu/ izbeigšanu) un tā apliecinātu tulkojumu valsts valodā zvērinātam tiesu izpildītājam, kreditoram vai jebkurai citai fiziskajai un juridiskajai personai, un tas šīm personām ir tikpat saistošs kā tad, ja šo nolēmumu būtu pasludinājusi Latvijas tiesa.

Par fiziskās personas pārrobežu maksātnespējas procesa lietu (Maksātnespējas kontroles dienesta 2020. gada 15. maija vēstule Nr. 1-57n/2020/528)

Ir iespējams vērsties tiesā ar pieteikumu par Parādnieka bankrota procedūras izbeigšanu, ja Parādniekam ir

konstatējams kāds no Maksātspējas likuma 130. pantā noteiktajiem fiziskās personas maksātspējas procesa piemērošanas ierobežojumiem.

Saimnieciskā darbība, kura vērsta uz personas labvēlīgākas tiesas izvēli, nav pieņemama, jo tas ir pretrunā ar Parlamenta un Padomes regulu Nr. 2015/848.

1) uz kāda tiesiskā pamata administrators var vērsties tiesā par Parādnieka maksātspējas procesa izbeigšanu pārrobežu maksātspējas procesa gadījumā?

2) vai SIA "X" saimnieciskā darbība, kas balstīta uz "struktūras" radīšanu Latvijā, lai ārvalstu persona varētu uz tās pamata risināt savas citās valstīs radušās finanšu saistības, ir uzskatāma par tiesisku un pieņemamu?

Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 preambulas 5. apsvērumā noteikts, ka pareizas iekšējā tirgus darbības labad ir jāizvairās no pušu stimulēšanas pārvietot aktīvus vai tiesvedību no vienas dalībvalsts uz citu nolūkā iegūt labvēlīgāku tiesisko statusu, kaitējot kreditoru kopuma interesēm (labvēlīgākās tiesas izvēle).

Kā norādīts Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 preambulas 30. apsvērumā, prezumpcijām, ka juridiskā adrese, galvenā darījumdarbības vieta un patstāvīgā dzīvesvieta ir galveno interešu centrs, vajadzētu būt atspēkojamām, un attiecīgajai dalībvalsts tiesai būtu rūpīgi jānovērtē, vai parādnieka galveno interešu centrs patiešām atrodas tajā dalībvalstī. Tādas fiziskās personas gadījumā, kas neveic neatkarīgu darījumdarbību vai profesionālo darbību, vajadzētu būt iespējamam atspēkot šo prezumpciju, piemēram, ja ievērojama daļa no parādnieka aktīviem atrodas ārpus parādnieka patstāvīgās dzīves vietas dalībvalsts vai, ja var noteikt, ka viņa galvenais iemesls pārcelties bija maksātspējas pieteikšanai pēc jaunās piekritības un, ja šāda pieteikšana būtiski kaitētu to kreditoru interesēm, kuru darījumi ar parādnieku ir notikuši pirms pārcelšanās.

Savukārt Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 preambulas 27. apsvērumā norādīts, ka pirms maksātspējas procedūras sākšanas kompetentajai tiesai pēc savas iniciatīvas būtu jāpārbauda, vai parādnieka galveno interešu centrs vai parādnieka uzņēmējdarbības vieta faktiski atrodas tās piekritībā.

Līdz ar to tikai tiesas ekskluzīvā kompetencē ir noteikt fiziskās personas galveno interešu centru, rūpīgi izvērtējot katras konkrētās lietas apstākļus. Vienlaikus tiesu praksē ir atzīts, ka jurisdikcijas izvērtēšana nevar liecināt par atšķirīgu attieksmi pret dažādu valstu pilsoņiem, bet norāda uz tiesas likumā noteikto pienākumu izpildi.[\[1\]](#)

Norādāms, ka vairākos Apgabaltiesu nolēmumos, izskatot jautājumu par galvenā interešu centra noteikšanu, ir nostiprināta atziņa par formālu Maksātspējas likuma 127. panta pirmās daļas nosacījumu izpildes nepieļaujamību. Tas ir, nav pieļaujama formāla dzīvesvietas deklarēšana, reģistrēšanās nodokļu maksātāju reģistrā, kā arī kreditoru informēšana par jauno atrašanās vietu, kuras patiesais mērķis ir iegūt labvēlīgāku tiesisko statusu, kaitējot kreditoru kopuma interesēm, jo šādi apstākļi katrā konkrētā gadījumā vērtēti kā Parlamenta un Padomes regulas Nr. 015/848 preambulas 5. apsvērumā definētā mērķa neievērošana (labvēlīgākās tiesas izvēle).[\[2\]](#)

Minētajos nolēmumos tiesa ir atzinusi, ka apstākļi, ka pieteicējs Latvijas Republikas teritorijā ir deklarējis savu dzīvesvietas adresi un ir reģistrēts kā nodokļu maksātājs, pats par sevi nav pietiekams, lai tam Latvijas Republikā būtu galvenais interešu centrs, jo dzīvesvietas deklarēšanas fakts neizslēdz iespēju, ka pieteicēja galvenās finansiālās un citas intereses ir citās Eiropas Savienības dalībvalstīs. Tā, piemēram, citā lietā, tiesai radās pamatotas šaubas par pieteicēja norādīto dzīvesvietu, jo nekustamajā īpašumā bez pieteicēja dzīvesvietu deklarējušas vēl desmit personas. Kā arī citā lietā tiesa ir atzinusi, ka par pieteicēja galveno interešu centru nav atzīstama Latvijas Republika, jo ievērojamās parādsaistības pret kreditoriem, kuri atrodas citā dalībvalstī, ir objektīvi daudz nozīmīgākas nekā Latvijas Republikā deklarētā dzīvesvieta un, iespējams, gūtie ienākumi.

Tātad, izšķirošais katrā konkrētā gadījumā ir lietas faktiskie apstākļi, lai tiesa konstatētu, ka pieteikuma iesniedzēja galvenais interešu centrs ir Latvijas Republikā. Vienlaikus jāatzīst, ka, lai arī no tiesu prakses ir konstatējams, ka jautājums par galveno interešu centru tiek rūpīgi izvērtēts, tomēr ir atsevišķi tiesu nolēmumi, kuros tiesa, līdzīgos gadījumos kā minēts iepriekš, tomēr ir tieši vadījusies no prezumpcijas, ka juridiskā adrese, galvenā darījumdarbības vieta un patstāvīgā

dzīvesvieta ir galveno interešu centrs.^[3]

Saistībā ar minēto un ievērojot iesniegumā aprakstīto gadījumu Maksātnespējas kontroles dienests, iepazīstoties ar Tiesu informatīvajā sistēmā pieejamo informāciju, ir konstatējis, ka ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2019. gada 2. decembra lēmumu lietā Nr. 3-10/0450/3 atteikts pieņemt Parādnieka pieteikumu par fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu. Minētajā lēmumā atzīts, ka tiesai ir saprātīgas šaubas par to, ka Parādnieks pastāvīgi uzturas Latvijā, jo pārbaudot Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes reģistrā pieejamo informāciju par dzīvojamo telpu Rīga, par kuru Parādnieks noslēdzis īres līgumu un kura platība ir 31,7m², tiesa secinājusi, ka tajā deklarētas pavisam piecas personas, no kurām vēl divas personas ir ārvalstnieki. Tāpat tiesa atzinusi, ka Parādnieks nav iesniedzis pierādījumus savai finansiālajai un saimnieciskajai aktivitātei Latvijā, detalizēti izvērtējot Parādnieka pieteikumā norādītos faktus. Līdz ar to tiesa atzina, ka konkrētajā gadījumā formālas dzīvesvietas deklarēšanas un reģistrēšanās nodokļu maksātāju reģistrā, kā arī kreditoru informēšanas par jauno atrašanās vietu patiesais mērķis ir iegūt labvēlīgāku tiesisko statusu, kaitējot kreditoru kopuma interesēm (labvēlīgākās tiesas izvēle), kas atbilstoši Regulas Nr. 2015/848 preambulas 5. apsvērumam nav pieļaujams. Dzīvesvietas deklarēšanas un saimnieciskās darbības reģistrēšana Latvijas Republikā nevar būt par pamatu atzinumam, ka Parādnieka galvenais interešu centrs konkrētajā gadījumā būtu Latvijas Republikā.

Savukārt Parādnieka pilnvarotais pārstāvis par minēto tiesas lēmumu iesniedza blakus sūdzību. Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020. gada 30. janvāra lēmumā blakus sūdzība tika apmierināta un pārsūdzētais lēmums atcelts, nododot jautājumu jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

Civilprocesa likuma 363.²⁷ panta 4.³ daļa noteic, ka Latvijai ir piekritība uzsākt Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 3. panta 1. punktā noteikto maksātnespējas procedūru. Par šo tiesas lēmumu parādnieks vai kreditors saskaņā ar Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 5. pantu var iesniegt blakus sūdzību 30 dienu laikā no lēmuma pasludināšanas dienas. Blakus sūdzības iesniegšana neaptur maksātnespējas procedūras uzsākšanu. Tādējādi tiek nodrošināts, ka maksātnespējas process, kas pasludināts uz parādnieka tiesai sniegtas informācijas pamata, var tikt izbeigts, ja kreditori iesniedz ziņas un pierādījumus, kas pamatoti norāda uz parādnieka galveno interešu centra atrašanos citā dalībvalstī. Savukārt administrators neietilpst to subjektu lokā, kuram ir tiesības apstrīdēt šādu tiesas lēmumu.

Maksātnespējas likuma 150. panta pirmā daļa noteic, ka tiesa izbeidz bankrota procedūru, vienlaikus izbeidzot fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja parādniekam ir konstatēti ierobežojumi fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanai (130. pants).

Savukārt Civilprocesa likuma 363.²⁹ panta pirmā daļa noteic, ka pēc administratora pieteikuma tiesa lemj par bankrota procedūras izbeigšanu un minētā panta otrā daļa noteic, ka pieteikumā par bankrota procedūras izbeigšanu administrators norāda bankrota procedūras izbeigšanas pamatu. Attiecīgi saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.²⁹ trešo daļu tiesa izbeidz bankrota procedūru, ja konstatē ierobežojumus fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanai.

Ņemot vērā iepriekš minēto secināms, ka konkrētajā gadījumā ir iespējams vērsties tiesā ar pieteikumu par Parādnieka bankrota procedūras izbeigšanu, ja Parādniekam ir konstatējams kāds no Maksātnespējas likuma 130. pantā noteiktajiem fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumiem.

Attiecībā uz iesniegumā jautāto, vai ir uzskatāma par tiesisku un pieņemamu SIA "X" saimnieciskā darbība, kas balstīta uz "struktūras" radīšanu Latvijā, lai ārvalstu persona varētu uz tās pamata risināt savas citās valstīs radušās finanšu saistības, norādāms sekojošais. Gadījumā, ja parādnieks pārceļas uz citu valsti, citas valsts pilsonība nedrīkst viņam radīt šķēršļus maksātnespējas procesa uzsākšanai un veiksmīgai pabeigšanai. Pārceļšanās uz citu dalībvalsti ir brīvas kustības tiesību un brīvības veikt uzņēmējdarbību izmantošana un attaisno citas valsts maksātnespējas noteikumu piemērošanu, taču fiktīva pārceļšanās ("bankrota tūrisms") to neattaisno. Turklāt šāds risinājums nonāktu pretrunā ar Maksātnespējas likuma mērķi – sniegt aizsardzību finansiālās grūtībās nonākušai godprātīgai fiziskai personai.

Atbilstoši Civillikuma 1. pantam ne tikai tiesības izlietojamas, bet arī pienākumi pildāmi labā ticībā. Parādniekam savas tiesības un pienākumi jāizpilda labā ticībā un parādnieks nedrīkst izmantot maksātnespējas procesu, lai netaisnīgi iedzīvotos, jo maksātnespējas procesu ļaunprātīga izmantošana var negatīvi ietekmēt ekonomiku un radīt zaudējumu

galvenajām tajā ieinteresētajām personām. Līdz ar to jēdziena "galvenais interešu centrs" raksturīga iezīme ir nodrošināt, ka faktiskie apstākļi ir spējīgi pilnībā aizstāt formālos kritērijus.[\[4\]](#)

Nemot vērā iepriekš minēto secināms, ka saimnieciskā darbība, kura vērsta uz personas labvēlīgākas tiesas izvēli nav pieņemama, jo tas ir pretrunā ar Parlamenta un Padomes regulu Nr. 2015/848. Savukārt šādu saimniecisko darbību tiesiskuma izvērtēšana ir attiecīgo tiesību aizsardzības iestāžu kompetence. Turklāt norādāms, ja administratora rīcībā ir informācija, kura liecina par prettiesisku rīcību, tad administratoram par to ir jāinformē attiecīgā tiesību aizsardzības iestāde.

[\[1\]](#) Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020. gada 15. aprīļa lēmums lietā Nr. CA-0360-20/11; ECLI:LV:ZAT:2020:0415.CA036020.5.L.

[\[2\]](#) skatīt, piemēram, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018. gada 13. novembra lēmums lietā Nr. CA3452-18/37, ECLI:LV:RAT:2018:1113:CA345218.4.L; Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019. gada 17. maija lēmums lietā Nr. CA-1944-19/18, ECLI:LV:RAT:2019:0517:CA194419.4.L; Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2020. gada 9. janvāra lēmums lietā Nr. CA-0864-20/33, ECLI:LV:RAT:2020:0109.CA086420.5.L; Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020. gada 4. februāra lēmums lietā Nr. CA-1008-20/6, ECLI:LV:RAT:2020:0204.CA100820.5.L; Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020. gada 15. aprīļa lēmums lietā Nr. CA-0360-20/11; ECLI:LV:ZAT:2020:0415.CA036020.5.L.

[\[3\]](#) skatīt, piemēram, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020. gada 30. janvāra lēmums lietā Nr. CA-0861-20/35, ECLI:LV:RAT:2020:0130.CA086120.4.L; Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020. gada 12. marta lēmums lietā Nr. CA-1124-20/27, ECLI:LV:RAT:2020:0312.CA112420.6.L.

[\[4\]](#) Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2020. gada 27. aprīļa lēmums lietā Nr. C-2781-20/8, ECLI:LV:RPPT:2020:0427.C68278120.7.5.

Par kreditoru informēšanas pienākumu pārrobežu maksātnespējas procesā (Maksātnespējas kontroles dienesta 2020. gada 14. maija vēstule Nr. 1-49n/2020/41)

Ja attiecībā uz kreditoru nav ievērota Padomes regulā Nr. 1346/2000 paredzētā informēšanas kārtība, tad parādniekam izbeigtā maksātnespējas procesa sekas neattiecas uz kreditoru.

Kādas ir tiesiskās sekas, ja pārrobežu maksātnespējas procesā nav ticis informēts kreditors par maksātnespējas procesa uzsākšanu?

Vēršama uzmanība, ka Maksātnespējas likuma 173. panta pirmajā daļā noteikts, ka Maksātnespējas kontroles dienests ir tieslietu ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros īsteno valsts politiku tiesiskās aizsardzības procesa un maksātnespējas procesa jautājumos, aizsargā darbinieku intereses viņu darba devēja maksātnespējas gadījumā un likumā noteiktajā kārtībā īsteno valsts un sabiedrības interešu aizsardzību tiesiskās aizsardzības procesa un maksātnespējas procesa jautājumos. Savukārt šā likuma 174.¹ pantā ir uzskaitīti Maksātnespējas kontroles dienesta uzdevumi.

Līdz ar to secināms, ka Maksātnespējas kontroles dienesta kompetencē un uzdevumos neietilpst tiesas (t.sk., ārvalstu tiesas) nolēmumu un rīcības izvērtēšana, pamatojoties uz normatīvajos aktos noteikto un tiesas neatkarības principu.

Vienlaikus norādāms, ka attiecībā uz pārrobežu maksātnespējas procesu Latvijā kopš 2004. gada 1. maija ir saistošs Eiropas Savienības regulējums (regulas, direktīvas, lēmumi u.c.), kas attiecas uz jautājumiem par pārrobežu

maksātnespējas procesu, tajā skaitā Padomes regulas Nr. 1346/2000.

Ar Padomes regulu Nr. 1346/2000 ir noteikts Eiropas regulējums pārrobežu maksātnespējas procedūrām. Minētā regula piemērojama gadījumos, kad parādniekam ir aktīvi vai kreditori vairāk nekā vienā dalībvalstī, neatkarīgi no tā, vai viņš ir fiziska vai juridiska persona. Viens no Padomes regulas Nr. 1346/2000 mērķiem ir aizsargāt kreditoru intereses gadījumā: 1) ja fiziska vai juridiska persona, izmantojot tiesības brīvi pārvietoties, un pārvietot savu uzņēmumu Eiropas Savienības teritorijā, par savu galveno interešu centru ir izvēlējusies citu Eiropas Savienības valsti; 2) ja fiziskā persona pārcēlusies uz dzīvesvietu citā Eiropas Savienības valstī un šajā valstī tiesa pasludinājusi šīs personas maksātnespēju.

Tādējādi Padomes regula Nr. 1346/2000 aizsargā citā valstī esošo fiziskās personas kreditoru interesi saņemt vismaz daļēju savu prasījumu apmierinājumu no fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā pieejamajiem līdzekļiem. Saskaņā ar Padomes regulas Nr. 1346/2000 17. panta pirmo daļu nolēmumam, ar ko sāk galveno maksātnespējas procedūru, bez turpmākām formalitātēm ir tādas pašas sekas visās citās dalībvalstīs kā procedūras sākšanas valstī. Attiecīgi, Latvijas tiesas lēmums, ar kuru nolemts uzsākt/izbeigt fiziskās personas maksātnespējas procesu, nav jāapstiprina Lietuvas tiesā. Tas nozīmē, ka Latvijas tiesas lēmumam ir juridisks spēks jebkurā Eiropas Savienības dalībvalstī.

Vienlaikus atbilstoši Padomes regulas Nr. 1346/2000 4. panta 1. punktam uz maksātnespējas procedūru un tās sekām attiecas tās dalībvalsts tiesību akti, kuras teritorijā šī procedūra ir sākta. Konkrētajā gadījumā Latvijas tiesību akti piemēroti maksātnespējas procedūras sākšanai, izpildei un izbeigšanai, kā arī citu nosacījumu, kas regulēti minētās Padomes regulas Nr. 1346/2000 4. punktā, īstenošanai.

Tādējādi, Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2013. gada 24. septembra lēmums par parādnieka maksātnespējas procesa izbeigšanu, atbrīvojot parādnieku no atlikušajām saistībām, Lietuvas Republikā arī ir atzīstams.

Tomēr līdztekus Latvijas tiesību aktiem, kas regulē fiziskās personas maksātnespējas procedūru, jāņem vērā arī Padomes regulas Nr. 1346/2000 noteikumi par informācijas sniegšanu kreditoriem un to prasījumu iesniegšanu (Padomes regulas Nr. 1346/2000 IV nodaļa). Vēršama uzmanība, ka Padomes regulas Nr. 1346/2000 noteikumi prevalē pār nacionālajiem normatīvajiem aktiem (t.sk., Civillikumu un Maksātnespējas likumu).

Padomes regulas Nr. 1346/2000 39. pants noteic, ka visiem kreditoriem, kuru pastāvīga dzīvesvieta, domicils vai juridiskā adrese ir kādā dalībvalstī, izņemot procedūras sākšanas valsti, tajā skaitā nodokļu iestādēm un sociālā nodrošinājuma iestādēm, ir tiesības rakstiski iesniegt prasījumus maksātnespējas procedūrā.

Jāņem vērā, ka viens no Padomes regulas Nr. 1346/2000 mērķiem ir tiesiskās palāvības un darījumu drošības aizsargāšana pārrobežu maksātnespējas gadījumā. Padomes regula Nr. 1346/2000 respektē un aizsargā to kreditoru tiesības, kas atrodas citās dalībvalstīs. Atbilstoši Padomes regulas Nr. 1346/2000 40. panta 1. punktam, tiklīdz kādā dalībvalstī ir sākta maksātnespējas procedūra, šīs valsts tiesa, kurai ir piekritība, vai tās ieceltais likvidators (administrators) nekavējoties informē zināmos kreditorus, kuru pastāvīgā dzīvesvieta, domicils vai juridiskā adrese ir citās dalībvalstīs. Šā panta 2. punkts noteic, ka minētā informācija, ko sniedz ar individuālu paziņojumu, cita starpā ietver termiņus, līgumsodus, kas noteikti attiecībā uz šiem termiņiem, struktūru vai iestādi, kas ir pilnvarota pieņemt prasījumu un citus noteiktos pasākumus. Šādā paziņojumā arī jānorāda, vai kreditoriem, kuru prasījumi ir prioritāri vai nodrošināti ar lietu tiesībām, ir jāiesniedz prasījumi.

Latvijas Republikas Augstākā tiesa savulaik ir norādījusi, ka maksātnespējas procedūras uzsākšana un izbeigšanas sekas nevar ietekmēt kreditoru, kurš nav ticis informēts par maksātnespējas procedūru un kreditora prasījuma pieteikšanu.^[1]

Iesniegumā norādīts, ka pierādījumu, kas apliecinātu, ka uzsākot maksātnespējas procedūru vai tās laikā, Latvijas tiesa vai tās ieceltais administrators būtu informējis kreditoru ar individuālu paziņojumu par maksātnespējas procedūru un prasījuma iesniegšanu, nav. No minētā secināms, ka attiecībā uz kreditoru nav ievērota Padomes regulā Nr. 1346/2000 paredzētā informēšanas kārtība, tādējādi Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā parādniekam izbeigtā maksātnespējas procesa sekas neattiecas uz kreditoru.

Norādāms, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma 29. panta pirmajai daļai administrators atbild par zaudējumiem, kas viņa vai pilnvarnieka vainas dēļ nodarīti valstij, parādniekam, kreditoriem vai citām personām.

[1] Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016. gada 26. februāra spriedums lietā Nr. C19056212, SKC-77/2016.

Par maksātnespējas procesa uzsākšanu Dānijā (Maksātnespējas kontroles dienesta 2019. gada 13. jūnija vēstule Nr. 1-49n/2019/63)

Atbilstoši Regulas 26. apsvērumam, uzsākot parādnieka maksātnespējas procesu jebkurā Eiropas Savienības dalībvalstī, piemēro attiecīgās dalībvalsts normatīvo regulējumu.

Kā uzsākt fiziskās personas maksātnespējas procesu Dānijā, ja fiziskās personas dzīvesvieta divus gadus ir ārpus Latvijas un nav iespējams uzsākt maksātnespējas procesu Latvijā, jo nav regulāru ienākumu, kā arī ir uzsākts parāda piedziņas process?

No iesniegumā norādītā nav saprotams, kurā valstī ir uzsākts parāda piedziņas process, bet, sniedzot atbildi uz iesniegumā minēto jautājumu, pieņemam, ka parāda piedziņas process varētu būt uzsākts Latvijā. Ja maksātnespējas procesā ir nepieciešams risināt jautājumus, kas saistīti ar pārrobežu elementu Eiropas Savienības telpā (piemēram, parādniekam pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process vienā dalībvalstī, bet kreditoram pastāvīgā dzīvesvieta, domicils vai juridiskā adrese ir citā dalībvalstī), piemēro Parlamenta un Padomes regulu Nr. 2015/848 par maksātnespējas procedūrām.

Atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību 288. pantam regulas ir vispārpiemērojamas un tās uzliek saistības kopumā, un ir tieši piemērojamas visās dalībvalstīs. Līdz ar to Regula ir tieši piemērojama. Saskaņā ar Regulas preambulas 23. apsvērumu galveno maksātnespējas procedūru var sākt dalībvalstī, kur ir parādnieka galveno interešu centrs. Atbilstoši Regulas 3. panta 1. punktam sākt maksātnespējas procedūru ("galvenā maksātnespējas procedūra") ir tās dalībvalsts tiesas piekritībā, kuras teritorijā atrodas parādnieka galveno interešu centrs – vieta, kur parādnieks regulāri pārvalda savas intereses un ko trešās personas var noskaidrot. Šo prezumpciju piemēro tikai tad, ja pastāvīgā dzīvesvieta nav pārcelta uz citu dalībvalsti sešu mēnešu laikā pirms pieteikuma tiesā sākt maksātnespējas procedūru.

Pētot Latvijas tiesu praksi, secināms, ka jēdziens "galvenais interešu centrs" tiek interpretēts atšķirīgi. Proti, ir gadījumi, kad tiesas parādnieka – fiziskās personas, galveno interešu centru sasaista ekskluzīvi ar Maksātnespējas likuma 127. pantā noteikto prasību, ka tā pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs. Proti, ka personas galvenā interešu centra esamību Latvijā apliecina VID izziņa, kas apstiprina, ka konkrētā persona ir reģistrēta VID nodokļu maksātāju reģistrā. Tādējādi jēdzienu "galvenais interešu centrs" tulkojot nacionālo tiesību kontekstā. Tajā pašā laikā norādāms, ka saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas atziņām, jēdziens parādnieka "galveno interešu centrs" ("centre of debtor's main interests" – COMI) Regulas 3. panta 1. punkta izpratnē ir Regulai raksturīgs jēdziens, kuram ir patstāvīga nozīme un kurš tādējādi ir jāinterpretē vienvēidīgi, neatkarīgi no valstu tiesību aktiem. Lai gan jēdziena "galveno interešu centrs" definīcija Regulā nav sniegta, tā darbības joma tomēr ir izskaidrota Regulas preambulas 28. apsvērumā. Proti, īpaša uzmanība būtu jāvelta kreditoriem un viņu priekšstatam par to, kur parādnieks pārvalda savas intereses. No minētā izriet, ka galveno interešu centrs ir identificējams atkarībā no trešajām personām objektīviem un pārbaudāmiem kritērijiem. Šī objektivitāte un pārbaudes iespēja trešajām personām ir vajadzīga tiesiskās drošības un paredzamības nodrošināšanai attiecībā uz piekritīgās tiesas noteikšanu, lai sāktu galveno maksātnespējas procedūru.[1]

Ņemot vērā minēto, dzīvesvietas deklarēšana noteiktā valstī automātiski nerada pastāvīgu saikni ar attiecīgo vietu. Turklāt attiecīgo valstu kreditori, kuri nav pazīstami ar deklarēšanās sistēmu, var nebūt informēti par deklarētās mītnesvietas

nozīmi. Tādējādi mītnesvietas deklarēšana pati par sevi neļauj izdarīt pieņēmumu par parādnieka galveno interešu centru.^[2] Proti, dzīvesvietas deklarēšana un reģistrēšanās kā nodokļu maksātājam pati par sevi nerada pamatu atzīt, ka parādnieka galvenais interešu centrs ir konkrētā valsts. Līdz ar to, iesniedzot fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu un nosakot parādnieka galveno interešu centru, jāņem vērā ne tikai parādnieka deklarētā mītnesvieta, bet arī kreditoru intereses.

Vienlaikus norādāms, ka fiziskās personas galveno interešu centru nosaka tiesa, izvērtējot katras konkrētās lietas apstākļus. Tādējādi tiesai parādnieka galvenais interešu centrs būtu jānosaka, ievērojot kreditoru intereses. Proti, ir jāņem vērā, ka maksātnespējas procesa tiesvedības vešana administratīvajā teritorijā, kurā parādnieks faktiski ir veicis savas ekonomiskās aktivitātes, ir svarīga, lai nodrošinātu ērtu piekļuvi tiesai procesā visām ieinteresētajām personām (t.sk. kreditoriem), kuru atrašanās vieta parasti ir tuvu parādnieka "galveno interešu centram". Tādējādi tiesai, nosakot parādnieka galveno interešu centru, jāvērtē uzkrāto parādsaistību apjoms katrā dalībvalstī, jo citādi nebūtu iespējams pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam atjaunot maksātspēju.

Atbilstoši Regulas 26. apsvērumam, uzsākot parādnieka maksātnespējas procesu jebkurā Eiropas Savienības dalībvalstī, piemēro attiecīgās dalībvalsts normatīvo regulējumu. Vienlaikus norādāms, ka Maksātnespējas kontroles dienests savas kompetences ietvaros nevar sniegt skaidrojumu par citu Eiropas Savienības dalībvalsti, tostarp Dānijas, normatīvo regulējumu par maksātnespējas procesu un tā uzsākšanu.

Vēršama uzmanība, ka atbilstoši Regulas 19. panta pirmajam punktam visus nolēmumus, ko maksātnespējas procedūrā pieņem dalībvalsts tiesa, kurai ir piekritība saskaņā ar 3. pantu, atzīst visās citās dalībvalstīs no brīža, kad tie stājas spēkā procedūras sākšanas valstī. Papildus norādām, ka saskaņā ar Regulas preambulas 5. apsvērumu pareizas iekšējā tirgus darbības labad ir jāizvairās no personu stimulēšanas pārvietot aktīvus vai tiesvedību no vienas dalībvalsts uz citu nolūkā iegūt labvēlīgāku tiesisko statusu (labvēlīgākās tiesas piekritības izvēle). Citiem vārdiem sakot, kompetentā tiesa nevar tikt noteikta atkarībā no tā, kur parādniekam tas ir izdevīgāk vai ērtāk.

^[1] Eiropas Savienības Tiesas 2006. gada 2. maija spriedums lietā Nr. 341/04 Eurofood IFSC Ltd. 31. un 33. paragrāfs.

^[2] Efektīva Eiropas Savienības tiesību aktu pārrobežu tiesiskās sadarbības jomā civillietās izstrāde, pārņemšana, ieviešana un piemērošana (Latvijā, Ungārijā, Vācijā, Zviedrijā un Apvienotajā Karalistē). Rekomendācijas un vadlīnijas. Autoru kolektīvs. Rīga, 2015. gada 1. marts. 286. paragrāfs.

Fiziskās personas maksātnespējas procesā ieceltajam administratoram ir jāinformē zināmie ārvalstu kreditori.

Vai gadījumā, kad tiesa atzinusi, ka fiziskās personas maksātnespējas procesā nav piemērojama 2017. gada 26. jūnija Parlamenta un Padomes regula Nr. 2015/848 par maksātnespējas procedūrām, administratoram ir jāinformē zināmie ārvalstu kreditori?

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 5. panta pirmo daļu tiesa izspriež civillietas saskaņā ar likumiem un citiem normatīvajiem aktiem, Latvijas Republikai saistošiem starptautiskajiem līgumiem un Eiropas Savienības tiesību normām. Šā panta trešā daļa noteic, ja attiecīgo tiesību jautājumu regulē Eiropas Savienības tiesību normas, kas ir tieši piemērojamas Latvijā, Latvijas likumu piemēro, ciktāl to pieļauj Eiropas Savienības tiesību normas. Savukārt atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību 288. pantam regulas ir vispārpiemērojamas un tās uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojamas visās dalībvalstīs. Līdz ar to Parlamenta un Padomes regula Nr. 2015/848 ir tieši piemērojama.

No iepriekš minētā izriet, ja maksātnespējas procesā ir nepieciešams risināt jautājumus, kas saistīti ar pārrobežu elementu Eiropas Savienības telpā, piemēro Parlamenta un Padomes regulu Nr. 2015/848. Jāņem vērā, ka tiesai, pasludinot galveno maksātnespējas procedūru, ne vienmēr ir pienākums izvērtēt, vai šai procedūrai ir pārrobežu ietekme.

Turklāt maksātnespējas procedūras pasludināšanas brīdī ne vienmēr ir zināms fakts, ka parādniekam ir manta citā dalībvalstī vai apstākļi, ka kāds no kreditoriem ir no citas dalībvalsts. Tādēļ maksātnespējas procedūra var tikt uzskatīta par pārrobežu maksātnespējas procedūru arī tad, ja tiesnesis (kompetenta institūcija) nav izteicies par konkrētās maksātnespējas procedūras pārrobežu ietekmi.^[1]

Gadījumā, ja konkrētajā fiziskās personas maksātnespējas procesā kreditori ir no citas Eiropas Savienības dalībvalsts, tad viennozīmīgi ir nepieciešams risināt jautājumus, kas saistīti ar pārrobežu elementu Eiropas Savienībā, tad ir jāpiemēro Parlamenta un Padomes regula Nr. 2015/848.

Attiecīgi Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 54. panta 1. punkts noteic, ka tiklīdz kādā dalībvalstī ir sākta maksātnespējas procedūra, šis valsts tiesa, kurai ir piekritība, vai minētās tiesas ieceltais administrators nekavējoties informē zināmos ārvalstu kreditorus. Līdz ar to secināms, ka fiziskās personas maksātnespējas procesā ieceltajam administratoram ir jāinformē zināmie ārvalstu kreditori.

[1] 4 Skatīt Panzani, Luciano. Scope of Application of the Council Regulation 1346/2000. Pieejams: http://www.ejtn.eu/PageFiles/6333/Scope_application_Council_Regulation_1346.pdf.

Par kreditoru prasījumu iesniegšanu saskaņā ar Parlamenta un Padomes regulu Nr. 2015/848 (Maksātnespējas kontroles dienesta 2018. gada 3. decembra vēstule Nr. 1-49n/2018/115)

Atbilstoši Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 55. panta 1. punktam ikviens ārvalstu kreditors var iesniegt savu prasījumu, izmantojot prasījuma standarta veidlapu. Veidlapas nosaukums ir "Prasījumu iesniegšana" visās Savienības iestāžu oficiālajās valodās.

Kur ir pieejama Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 55. pantā minētā standarta kreditora prasījumu veidlapa?

Saskaņā ar Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 54. panta 1. punktu administratoram ir pienākums, tiklīdz kādā dalībvalstī ir sākta maksātnespējas procedūra nekavējoties informēt zināmos ārvalstu kreditorus. Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 54. panta 2. punktā ir norādīts, ka minētā informācija, ko administrators sniedz ar individuālu paziņojumu, cita starpā ietver arī prasījumu iesniegšanai paredzētās standarta veidlapas kopiju, kas minēta Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 55. pantā, vai informāciju par to, kur minētā veidlapa ir pieejama.

Atbilstoši Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 55. panta 1. punktam ikviens ārvalstu kreditors var iesniegt savu prasījumu, izmantojot prasījuma standarta veidlapu. Veidlapas nosaukums ir "Prasījumu iesniegšana" visās Savienības iestāžu oficiālajās valodās.

Informējam, ka 2017. gada 26. jūnijā stājās spēkā 2017. gada 12. jūnija Komisijas īstenošanas regula (ES) 2017/1105, ar ko izveido Parlamenta un Padomes Regulā Nr. 2015/848 par maksātnespējas procedūrām minētās veidlapas (turpmāk – Komisijas īstenošanas regula Nr. 2017/1105). Komisijas īstenošanas regulas Nr. 2017/1105 2. pielikumā ir atrodama Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 55. pantā minētā veidlapa kreditoru prasījumu iesniegšanai.

Par Igaunijas uzņēmuma maksātnespējas procesu (Maksātnespējas kontroles dienesta 2018. gada 11. jūlija vēstule Nr. 1-49n/2018/64)

Persona var iesniegt Maksātnespējas kontroles dienestā iesniegumu darbinieka prasījuma segšanai no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem, pievienojot darba līguma kopiju un apliecinājumu par kreditora prasījuma iesniegšanu Igaunijas uzņēmuma administratoram. Pēc dokumentu izvērtēšanas Maksātnespējas kontroles dienests pieņem lēmumu par darbinieka prasījuma apmierināšanu no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem vai par atteikumu izmaksāt līdzekļus no darbinieku prasījumu garantiju fonda.

Personai bija noslēgts darba līgums ar uzņēmumu Igaunijā, kuram šobrīd ir pasludināts maksātnespējas process, taču personai netika izmaksāts atlaišanas pabalsts vienas mēnešalgas apmērā un atlīdzība par atvaļinājumu. Kā iemeslu minēto izmaksu neizmaksāšanai administrators minējis faktu, ka personas dzīves vieta un ofisa atrašanās vieta ir bijusi Rīgā.

Vai konkrētajā gadījumā minētās izmaksas ir jāpieprasa no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem Latvijā? Kādi dokumenti nepieciešami un kurai kontaktpersonai ir jāiesniedz likvidatoram, kas koordinē Igaunijas uzņēmuma maksātnespēju, lai saņemtu atlaišanas pabalstu un kompensāciju par neizmaksāto atvaļinājumu no valsts garantiju fonda?

No minētā nepārprotami izriet, ka Igaunijā reģistrētā uzņēmuma maksātnespējas procesā ir pārrobežu elements Eiropas Savienības telpā - kreditors (maksātnespējīgā darba devēja darbinieks) ir no citas Eiropas Savienības dalībvalsts. Lidz ar to attiecīgajā maksātnespējas procesā jāpiemēro Parlamenta un Padomes regula Nr. 2015/848. Minētā regula ir piemērojama, ja maksātnespējas procesā ir nepieciešams risināt jautājumus, kas saistīti ar pārrobežu elementu Eiropas Savienības telpā. Jāņem vērā, ka maksātnespējas procedūra var tikt uzskatīta par pārrobežu maksātnespējas procedūru arī tad, ja tiesnesis (kompetenta institūcija) nav izteicies par konkrētās maksātnespējas procedūras pārrobežu ietekmi.[\[1\]](#)

Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" V nodaļā regulēta darbinieku prasījumu

apmierināšanas kārtība pārrobežu maksātnespējas procesā. Minētajā nodaļā ietverta atsauce uz Padomes regulu Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām, tomēr, tā kā 2017. gada 26. jūnijā stājās spēkā Parlamenta un Padomes regula Nr. 2015/848, ar kuru atcēla Padomes regulu Nr. 1346/2000, tad attiecībā uz darbinieku prasījumu apmierināšanas kārtību pārrobežu maksātnespējas procesā ir piemērojama Parlamenta un Padomes regula Nr. 2015/848. Minēto apstiprina arī Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2015/848 91. pants, kurā noteikts, ka atsauces uz atcelto regulu uzskata par atsaucēm uz spēkā esošo regulu.

Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 12. panta otrajā daļā noteikts, ka pārrobežu maksātnespējas procesa gadījumā, ja kādā Eiropas Savienības dalībvalstī ir uzsākta Padomes regula Nr. 1346/2000 3. panta 1. punktā minētā maksātnespējas procedūra ("galvenā maksātnespējas procedūra"), bet Latvijā nav uzsākta šīs regulas 3. panta 2. punktā minētā maksātnespējas procedūra ("sekundārā maksātnespējas procedūra"), darbinieku prasījumi apmierināmi šajā nodaļā noteiktajā kārtībā. Savukārt minētā likuma 12. panta trešā daļa noteic, ka darbinieku prasījumus pieņem un apkopo citā dalībvalstī reģistrētā maksātnespējīgā darba devēja administrators, kas iesniedz tos Maksātnespējas kontroles dienestam. Tāpat darbinieks, iesniedzot kreditora prasījumu administratoram, vienlaikus to var iesniegt Maksātnespējas kontroles dienestam, pievienojot darba līguma kopiju un apliecinājumu par kreditora prasījuma iesniegšanu maksātnespējīgā darba devēja administratoram Igaunijā.

Ņemot vērā, ka konkrētajā gadījumā parādniekam galvenā maksātnespējas procedūra ir uzsākta Igaunijā, un Maksātnespējas kontroles dienestam nav pieejama informācija par to, ka Latvijā būtu uzsākta parādnieka maksātnespējas procedūra, un Jūs esat parādnieka kreditors citā dalībvalstī (Latvijā), konstatējams maksātnespējas procedūras pārrobežu elements. Ievērojot minēto, Jūs varat iesniegt Maksātnespējas kontroles dienestā iesniegumu darbinieka prasījuma segšanai no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem, pievienojot darba līguma kopiju un apliecinājumu par kreditora prasījuma iesniegšanu Igaunijas uzņēmuma administratoram. Pēc dokumentu izvērtēšanas Maksātnespējas kontroles dienests pieņems lēmumu par darbinieka prasījuma apmierināšanu no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem vai par atteikumu izmaksāt līdzekļus no darbinieku prasījumu garantiju fonda.

[1] Skatīt Panzani, Luciano. Scope of Application of the Council Regulation 1346/2000. Pieejams tīmekļa saitē http://www.eitn.eu/PageFiles/6333/Scope_application_Council_Regulation_1346.pdf

Par darbinieku prasījumu apmierināšanu no darbinieku prasījumu garantiju fonda pārrobežu maksātspējas procesa gadījumā (Maksātspējas kontroles dienesta 2018. gada 21. septembra vēstule Nr. 1-49n/2018/94)

Par prasījumu apmierināšanu no darbinieku prasījumu garantiju fonda Maksātspējas kontroles dienests būs tiesīgs lemt gadījumā, ja personas Igaunijas darba devējam tiks pasludināts maksātspējas process, tā likvidators saskaņā ar Igaunijas normatīvajiem aktiem atzīs personas prasījumus un apliecinās, ka personas darba veikšanas vieta ir bijusi Latvija.

Persona ir strādājusi pie darba devēja Igaunijā, bet sociālos nodokļus maksājusi Latvijā, kā arī norādītas ziņas par iespējamajiem prasījumiem no darbinieku prasījumu garantiju fonda.

Darbinieku prasījumu apmierināšanas kārtību no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem regulē likums "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātspējas gadījumā" un Ministru kabineta noteikumi Nr. 995.

Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātspējas gadījumā" 3. panta pirmās daļas 2. punktā ir noteikts, ka no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem apmierina to personu prasījumus, kuras veic vai parasti veic darbu Latvijā un kuras pirms darba devēja maksātspējas gadījuma iestāšanās ir bijušas vai kurām turpinās pirms maksātspējas gadījuma iestāšanās uzsāktās darba tiesiskās attiecības ar darba devēju, kurš darbojas vismaz divu Eiropas Savienības dalībvalstu teritorijā un pret kuru maksātspējas process uzsākts citā valstī saskaņā ar Padomes regulu Nr. 1346/2000 (šobrīd - Eiropas Parlamenta un Padomes regula Nr. 2015/848), ja minētie prasījumi ir atzīti par pamatotiem saskaņā ar attiecīgās Eiropas Savienības dalībvalsts normatīvajiem aktiem, kas piemērojami konkrētajam pārrobežu maksātspējas procesam.

Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātspējas gadījumā" 12. panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka Padomes regulas Nr. 1346/2000 3. panta 1. punktā minētās maksātspējas procedūras likvidators ir tiesīgs iesniegt Maksātspējas kontroles dienestam iesniegumus par darbinieku prasījumiem tikai tādā gadījumā, ja prasījumi atzīti par pamatotiem saskaņā ar šā likuma 3. panta pirmās daļas 2. punktu, turklāt tikai līdz brīdim, kamēr saskaņā ar attiecīgās Eiropas Savienības dalībvalsts normatīvajiem aktiem, kas piemērojami konkrētajam pārrobežu maksātspējas procesam, nav izbeigts šis pārrobežu maksātspējas process.

Ministru kabineta noteikumu Nr. 995 14.² punkta 14.² 3.apakšpunktā ir noteikts, ka papildus šo noteikumu 3. punktā minētajiem darbinieku prasījumus pamatojošo dokumentu atvasinājumiem (kopijām), kas pievienojami iesniegumam par darbinieku prasījumu apmierināšanu, likvidators Maksātspējas kontroles dienestā iesniedz dokumentus, kas apliecina, ka darbinieki darbu veic vai parasti veic Latvijā.

No minētajām tiesību normām izriet, ka darbinieku prasījumi no darbinieku prasījumu garantiju fonda pārrobežu maksātspējas procesa gadījumā ir apmierināmi, ja izpildās vairāki priekšnosacījumi: darbinieks veic vai parasti veic darbu Latvijā, ir iestājies darba devēja maksātspējas gadījums un prasījumi ir atzīti par pamatotiem saskaņā ar attiecīgās Eiropas Savienības dalībvalsts normatīvajiem aktiem.

Secināms, ka Maksātspējas kontroles dienests par konkrēto prasījumu apmierināšanu no darbinieku prasījumu garantiju fonda būs tiesīgs lemt gadījumā, ja personas Igaunijas darba devējam tiks pasludināts maksātspējas process, tā likvidators saskaņā ar Igaunijas normatīvajiem aktiem atzīs personas prasījumus un apliecinās, ka personas darba veikšanas vieta ir bijusi Latvija.

Viedokļu apkopojums

<https://www.mkd.gov.lv/lv/parrobezu-maksatnespejas-process>